

tes succs i noruecs, i a *bolte* 'rodolar' del danès antic).

A una variant radical més simple BHĒL-, que només expressa la idea de soroll (no la de picar o tancar la porta), es creu haver-li trobat representants fins en índic, tocàric i altres famílies, en tot cas torna ací a veure's persistent el doble sentit de les llengües bàltiques i germàniques;¹² però també estan d'acord molts germanistes a derivar d'ací, amb l'amplificació radical -D-, el neerl. *balderen* i dan. *baldre* 'fer soroll', junt amb l'alem. mod. *poltern* 'terrabastejar' (*buldern* 10 abans de Luter).

En una paraula, tot coincideix a indicar que l'indoeuropeu tingué en moltes de les seves famílies, i especialment en les del centre d'Europa, una arrel BHĒLD- (~BHOLD-~BHĪLD-) en el sentit de 'trucar, fer soroll', que en diversos llocs s'especialitzava en el sentit 'trucar amb picaporta o balda' i per tant acabava per designar la balda mateixa de trucar o de tancar.¹³

Després dels treballs de Pokorny, MzPi., Tovar, Schmol i jo mateix (*Plombs Soroth. d'Arles, ZRPh.*, 1975, pp. 1-50, amb les moltes notes pertinents al tema en el DCEC, en els *Coloquios Epigr.* de Salamanca 1974, en *EntreDL*, etc.), ha quedat abundantment demostrada la forta presència d'una correntia 25 lexical i ètnica provinent del Centre-Nord d'Europa, ben diferent de la cèltica, de la qual ja havia Jud donat mostres eloqüents en mots residuals de la zona alpino-pirenaica que, com *branca*, molt sovint troben resposta en baltoeslau i altres llengües del Centre-Nord d'Europa; el DECH aporta encara casos freqüents de termes preromans indoeuropeus, que s'havien cregut cèltics i ara resulten identificables només amb llengües de més a Orient, sovint les bàltiques, amb les quals el sorotàptic sembla haver estat en estret contacte abans de l'emigració cap al Sud; també s'esdevé, de vegades, com en aquest cas, que el mot té una resposta en els elements indoeuropeus pre-germànics (la cultura d les urnes es propagà des de Lusàcia, prop del punt on avui convergeixen eslaus, germans i 40 balties). Cap objecció de principi no es pot doncs oposar a l'ètimon, que breument podríem formular com a sorot. *BALDA 'picaporta'.

Reconec que hi podria haver ací una coincidència d'atzar. Gran coincidència. Doncs limitem-nos, si es vol, a donar com a cosa segura el fet que es tracta d'un mot pre-romà.

Però hi hauria d'altres possibilitats? És clar que sempre es pot tractar d'elements de les llengües preindoeuropees hispàniques. Hi ha almenys un agafador per a aquesta idea: però aquest, tot donant una bona base fonètica, ens porta a un significat tan apartat, que no veiem camí per arribar a la meta cercada. En la costa cantàbrica existeix, en efecte, un homònim del nostre mot: «la alacena era de poco fondo y no tenía más que una balda a la mitad de su altura» escriví Pereda en el cap. XVIII de *Peñas Arriba*, ço que el DAcEsp. [1914] i el gloss. santanderí de García Lomas expliquen com a 'prestatge' (anaquel); Mugica (*Dials. Cast.*, p. 57) afegeix que és també de les 60

Encartaciones de Biscaia, i Arriaga (*Lexicón Bilbaino*, p. 52) diu que s'usa a Bilbao per a «alacena» (amb derivat *baldaje* «anaqueleria»); tots dos precisen que no es tracta d'un mot basc sinó castellà local. Tanmateix té cert ús en el dialecte basc biscaí, almenys en uns set o vuit pobles de la perifèria O. i N. d'aquest dialecte, des d'Orozko fins a Lekeitio (Azkue), però és probable que això resulti d'una invasió limitada del castellà bascongat.

Ens enfrontem amb el fet que el nom basc d'aquest mateix objecte és *apal*, i aquest sí que s'implanta en el rovell de l'ou de la llengua: és general a tot el dialecte guipuscoà, amb prolongació fins a Bolibar, que ja pertany a la franja oriental del biscaí, i reuneix els significats de «anaquel, tableta de armario o estante» i «alacena» (Azkue, § 2); ara bé, aquest no és més que una aplicació figurada d'un dels adjectius cabdals de la llengua pan-basca, moderna i antiga: *apal* 'baix', 'humil, mans' i (adv.) 'a baix'. Són bastants els noms i mots bascos en tots els temps formats amb l'addició d'un sufix *-da (-ta)*, per més que no sigui un sufix viu (veg., però, Mitxelena, *Apell. Vcos.*, § 180).

És, doncs, una conjectura raonable suposar que el basc antic, després difunt, a Bilbao i més a ponent, degué posseir un *APALDA 'prestatge, lleixa, damunt la qual es posen objectes', que, amb evolució fonètica romànica, se sonoritzà en *abalda (una *abalda > una balda); i per a major confirmació veiem que simètricament es degué formar un derivat semblant en els parlars fronterers del bearnès, car allí trobem balde «tiroir de commode, de bahut», etc. a tota la Sule, i en els parlars de Hasparren i de la costa labortana. Ací podria haver-hi sufix *-de (~-te)*¹⁴ paral·lel a *-da*. Però més aviat seria l'importantíssim i ben descabellat *-alde*, que justament té valor locatiu semblant al present: amb la inevitable haplogogia *apal-alde* > *apalde*. Com que es tracta d'un objecte que queda per baix (*apal*), que en certa manera constitueix el pla baix d'uns altres, la derivació és satisfactòria.

Ara bé, ¿podríem relligar també el nostre balda amb aquest bascoide *APALDA 'prestatge', o *APALDE 'calaix'? Admès que no hi hauria gran dificultat fonètica (tot i que fóra molt més sorprenent de no trobar mai rastre de la *a-* inicial en una llengua de cultura, i en la documentació copiosa des de l'a. 1300, que en un terme de parlars locals, considerats com a «bables» o «patuosos», on no sabem res fins a la fi del S. XIX), trobo que la dificultat semàntica és tan closa que ens descoratja forçosament; d'altra banda, un basquisme usat a Barcelona, Balears i pertot, des dels orígens de la llengua, és també menys versemblant. És molt més raonable d'admetre que hi ha ací una pura homonímia: ètimon basc *APALDA per al nom bascongat i santanderí del prestatge, coincident només en els sons amb el cat. *balda* i el seu grup semàntic, encara que per al nostre no ens afanyem a descartar del tot, i definitivament, aquesta via.

El que veig clar és que convé deixar córrer l'etimologia aràbiga que ha estat defensada per a *balda*. Ja Tallgren l'any 1912 (*Neuphil. Mittgen.*, p. 214) havia